

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתע"ג

ערב שבת קודש הגדול
פרשת אחרי
היום הבהיר י"א בניסן ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בניסן ה'תשע"א – י"ח בניסן ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בניסן	הלי תשובה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי כלים פרק י.	מ"ע עג.
ש"ק	י"ב בניסן	פרק ד-ו.	פרק יא.	מ"ע עג.
א'	י"ג בניסן	פרק ז-ט.	פרק יב.	מ"ע עג.
ב'	י"ד בניסן	פרק יו"ד. מה אהבתי וגו'. ספר אהבה והוא ספר שני.. הלי ק"ש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מ"ע עג. י.
ג'	ט"ו בניסן	פרק ג-ד. הלי תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יד.	מ"ע י. ה.
ד'	ט"ז בניסן	פרק ב-ד.	פרק טו.	מ"ע ה.
ה'	י"ז בניסן	פרק ה-ז.	פרק טז.	מ"ע ה.
ו'	י"ח בניסן	פרק ח-י.	פרק יז.	מ"ע ה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן זריחה	זמן ק"ש	זריחה החמה	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', י"א בניסן	4.06	4.58	5.21	6.20	9.25	12.41	1.14	7.09.3	7.34
ש"ק, י"ב בניסן	4.04	4.57	5.19	6.19	9.24	12.41	1.13	7.10.0	7.35
א', י"ג בניסן	4.02	4.55	5.18	6.18	9.24	12.41	1.13	7.10.7	7.36
ב', י"ד בניסן	4.01	4.54	5.17	6.17	9.23	12.40	1.13	7.11.4	7.36
ג', ט"ו בניסן	3.59	4.53	5.16	6.15	9.22	12.40	1.13	7.12.1	7.37
ד', ט"ז בניסן	3.58	4.51	5.14	6.14	9.22	12.40	1.13	7.12.8	7.38
ה', י"ז בניסן	3.56	4.50	5.13	6.13	9.21	12.40	1.13	7.13.5	7.38
ו', י"ח בניסן	3.54	4.49	5.12	6.12	9.20	12.40	1.13	7.14.2	7.39

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
אחרי-מות	7:46	6:32	7:49	6:47	7:49	6:39	7:49	6:49
חג הפסח	7:49	6:34	7:51	6:50	7:51	6:41	7:51	6:51
שבת חוה"מ פסח	7:52	6:37	7:54	6:52	7:54	6:44	7:54	6:54

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בכל ביתי נאמן הוא

הסוד שהרבי הקודם גילה לפני הסתלקותו בדבר אמירת פרק תהילים של הרבי • מה כוונת התורה באומרה "בכל ביתי נאמן הוא" על מעלתו של משה רבנו? • בדבר הנוגע לכלל ויתר הרבי גם על נאמנותו • "מה" הבן שואל? • ומה הביאור בעבודת ה' לשאלת "מה נשתנה הלילה הזה" והמענה עליה "עבדים היינו לפרעה במצרים... ויוצאינו ה' ממצרים - בכבודו ובעצמו" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הרבי (מזמור ע'), אבל לאחרי יו"ד שבט נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך אם לאו. ועתה, לאחרי י"ב תמוז, יום הולדתו של הרבי, נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך באמירת מזמור ע' או להתחיל מזמור ע"א - האם גם לאחרי ההסתלקות שייך הוספה וגידול בשנים³.

שאלה זו הבהיר הרבי באמרו בי"ג תמוז האחרון בחיים חיותו בעלמא דין, שכל חסיד צריך לומר בכל יום קאפיטל תהילים, הקאפיטל של הרבי, שעל-ידי זה תומשך זכותו של הרבי ויוקלט הגילוי אור בפנימיות.

הוראה זו אמר הרבי בי"ג תמוז אשתקד, אבל, בשעתו לא כולם ידעו ממנה, וגם רשימת השיחה היתה אצל יחידים, ואילו ההמון לא ידע על זה. ועכשיו נדפס ונתפרסם לכל.

ב. דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שהכוונה בהם היתה להבהיר ולהורות בנוגע לזמן שלאחרי זה (לאחרי הסתלקותו), לא נאמרו בפירוש, וטעם הדבר - כמו שכתוב במשה "בכל ביתי נאמן הוא"⁴, ומבואר

(3) עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד ובצפ"נ שם (וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 496. ח"ה ע' 103 ואילך. ח"כ ס"ע 400. סה"מ מלוקט ח"ב ע' קנב).
(4) בהעלותך יב, ז.

א. בתקופה האחרונה נתן כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראות והבהיר כמה עניינים בנוגע להנהגה בזמן שלאחרי זה.

בשיחת י"ג תמוז דאשתקד¹ אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "יעדער חסיד דארף זאָגן אַלע טאָג אַ קאָפיטל תהילים ביחוד אַז דער זכות פון די רביים זאָל ביי זיי נמשך ווערן און עס זאָל ביי זיי נקלט ווערן דער גילוי אור אין אַ פנימיות" (כל חסיד צריך לומר בכל יום קאפיטל תהילים במיוחד שתומשך בהם זכות הרביים וייקלט בהם הגילוי אור בפנימיות).

ולכאורה: ההשפעה של הרביים קיימת כבר מזמנו של הבעל שם טוב, ואף-על-פי-כן, לא נאמרה ההוראה על-דבר אמירת קאפיטל תהילים להמשכת זכותם של הרביים וקליטת הגילוי אור בפנימיות - עד י"ב תמוז תש"ט!

ויש לומר, שהכוונה בזה היתה שכל חסיד ימשיך לומר את הקאפיטל של הרבי המתאים למספר שנותיו².

ישנם חסידים שהיו אומרים את הקאפיטל של

(1) סי"א - קונטרס יביג תמוז שנה זו (סה"מ תש"י ס"ע 263 ואילך). ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 335.
(2) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וש"נ.

בעצמו, אולם יש לעשות זאת במסירת נפש!].
ומזה רואים שלצורך עניין שנוגע לכלל "האָט
ער זיך אַינגעשטעלט", "אַינגעשטעלט אפילו זיין
נאמנות"!!!

* * *

ה. [...] כ"ק אדמו"ר נכנס לביהמ"ד עם הגדה של
פסח, ישב על מקומו ואמר:
כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁹ שאביו כ"ק אדמו"ר
נ"ע היה נוהג להתחיל את הסדר השני בשעה
התשיעית ולסיימו כמה שעות לאחר חצות.
וכיון ש"חייב אדם לומר בלשון רבו" [.]

בספרים⁵ (דלכאורה, מה שייך נאמנות כשלא שייך
לקחת שם איזה דבר) שהנאמנות מתבטאת בכך
שלא כל מה שרואים מגלים ("ניט אַלץ וואָס מען
זעט איז מען מגלה") [.]

ג. פעם שאל מישהו על כך שב"הקריאה
והקדושה" כתב הרבי עניני עתידות - למה כתב
ברמו ולא בגלוי, ולמה לאחר משך זמן הפסיק
לומר עתידות.
והעניין בזה:
אילו היה רצונו של הרבי להתפרסם ("מ'זאָל
אים אָפּשטעמפלען") בתור "יודע עתידות", היה
עושה זאת, אבל, אין זה ענינו כלל,

אצל חסידים לא נוגע בכלל אם הרבי הוא יודע עתידות, ולא בגלל עניינים כיוצא באלו נעשית ההתקשרות לרבי, העיקר זה שהוא הרבי

צריכים כל התלמידים, המקושרים והשייכים אל
הרבי - להתנהג בסדר ההנהגה של הרבי [...].

* * *

1. "הבן שואל מה":

נוסף על הפירוש הפשוט ש"שואל" הוא מלשון
שאלה וקושיא, ישנו גם הפירוש ש"שואל" הוא
מלשון בקשה, על דרך מה שכתוב¹⁰ "ושאלה אשה
משכנתה", שפירושו (לא מלשון שאלה וקושיא, אלא)
מלשון בקשה¹¹.
ועל-פי זה יש לפרש "הבן שואל מה" - ששואל
ומבקש ומעורר הגילוי וההמשכה דשם מ"ה¹².

- דובר פעם⁶ שאצל חסידים לא נוגע בכלל אם
הרבי הוא יודע עתידות, ולא בגלל עניינים כיוצא
באלו נעשית ההתקשרות לרבי, העיקר זה שהוא הרבי

- ולכן, לא גילה עתידות סתם, שהרי, "בכל ביתי
נאמן הוא", כי אם, במדה מסויימת לצורך העניין של
"לאלתר לתשובה".

ד. בכלל בתקופה האחרונה גילה הרבי ריבוי
עניינים, אף-על-פי שפעם לא היו מגלים כל כך.
בשיחת חג הפסח דאשתקד⁷ אמר כ"ק מו"ח
אדמו"ר שהחליט לגלות דבר שעד עתה לא גילה⁸,
והוסיף, "הגם דאָס איז נוגע זיך, דאַרף מען דאָס טאָן
מיט אַ מסירת נפש" [=הגם שעלול הדבר לפגוע

(9) שיחת ש"ש תרצ"ו (סה"ש תרצ"ו ע' 129). נעתק ב"היום
יום" טו ניסן, א דחה"פ. "רשימות" ע' קעט. וש"נ.
(10) שמות ג, כב.
(11) שיחת ליל א' דחגה"פ תרצ"ט ס"ד (סה"ש תרצ"ט ע'
320).
(12) ראה ד"ה מצה זו שבהערה 9 (סה"מ תשי"א ע' 220).
שיחת ליל ב' דחגה"פ תרצ"ו ס"ב (סה"ש תרצ"ו ע' 224).
וש"נ.

(5) ראה מאמרי אדה"ז - אתהלך לאזניא ע' א. ועוד.
(6) שיחת ב' אייר ס"ט (לעיל ע' 43).
(7) שיחת יום שש"פ תש"ט ס"ל - קונטרס חה"פ שנה זו
(סה"מ תש"י ע' 188). ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 320.
(8) והמשיך: "איך וועל דאָס מגלה זיין אין אַ סיפור . . . און
דאָס וועט זיין בכתב". - לא ידוע אם בין הסיפורים שמסר
אח"כ בכתב ישנו גם סיפור זה.

להוציאם משם לא היתה יכולה להיות אלא על-ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, כלשון ההגדה: "ויוציאנו ה' ממצרים לא על-ידי מלאך ולא על-ידי שרף ולא על-ידי שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו", וטעם הדבר - כמבואר בכתבי האריז"ל¹⁵ "כי טומאת מצרים היתה כל כך חזקה שאם היה יורד מלאך היה ח"ו נשקע תוך הקליפה", היינו, שמלאך או שרף, לא זו בלבד שלא היו מצליחים להוציא את בני-ישראל ממצרים, אלא אדרבה, הם עצמם היו נשקעים שם!

ועם היותם במצב ירוד כזה - "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה (בכבודו ובעצמו, כאמור, מלכות דא"ס ועצמות ומהות א"ס ב"ה) וגאלם", "מעבודות לחירות... מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה".

וכמו כן "הלילה הזה": מבלי הבט על מעמדו ומצבו - נעשה אצל כל אחד ואחד מישראל הגילוי של מלך מלכי המלכים הקב"ה להוציאנו מעבודות לחירות ומשעבוד לגאולה.

(מהתועודות ש"פ פנחס השי"ת, וליל ב' הג'הפסח ה'תשי"א. תורת-מנחם כרכים א עמ' 149-151; ג עמ' 15-19 - בלתי מוגה)

(15) סידור האריז"ל במקומו (בהגדה).

ובזה גופא - לא רק בחינת "מה שם בנו", אלא גם בחינת "מה שמו"¹³.

ז. ובהמשך לזה באה השאלה והתשובה - "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות... עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם כו":

כיון שבכל השנה כולה ישנם חשבונות כו', וידע איניש בנפשיה מעמדו ומצבו ("וואו ער האַלט") - נשאלת השאלה: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", שבלילה הזה, ליל הפסח, אין חשבונות, ואצל כל אחד ואחד מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, נעשה הגילוי של מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו!

והמענה על זה - "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם כו" - שאין זה דבר חדש, אלא כבר היה לעולמים:

בהיותם במצרים היו בני-ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה¹⁴, ועד כדי כך, שהאפשרות

(13) לשון הכתוב - משלי ל, ד. וראה זח"ג קצא, ב. אוה"ת נ"ך (כרך א) ע' קנא.

(14) ואילו היו מתעכבים במצרים עוד זמן מועט, היו נשקעים ח"ו בשער הנו"ן, מבלי שיוכלו לצאת משם (נסמן בלקו"ש חי"ז ע' 88 הערה 70). - וראה שיחת ליל ב' חגה"פ תש"ר ס"ה (סה"ש תש"ד ע' 87-8).

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"נשיא לבני אשר"

האם נכון לצאת באמצע התוועדות? • מה גרם לנוסע לבטל את נסיעתו? • השפעת לימוד תורה בישיבה על המתקרב • "קריאה ובקשה דחופה" שהכין הרבי למשלוח אל רבנים ומנהיגי קהילות • ומדוע אין הרבי חובש שטריימל?!... • רשימה מיוחדת לרגל "א ניסן

בין דם לדם

סיפר הרה"ג ר' יצחק אייזיק ליבעס, ששימש יו"ר איגוד הרבנים בארצות-הברית: יהודי חיפש שידוך לבתו והציעו לו בחור שהתקרב ליהדות. היהודי נכנס ל"יחידות" וגולל בפני הרבי את פרטי ההצעה בעוד הוא מפרט את חששותיו (בשל הייחוס וכו'). הרבי לא הגיב (כלומר, לא הביע הסכמה לדברי האיש, אך גם לא סתר את חששותיו).

לעומת זה, ליהודי אחר שהציעו גם לו הצעה על בחור שהתקרב ליהדות, ושנכנס אל הרבי ופירט חששות דומים - הגיב הרבי: אינני מבין את טענותיך, והרי הלה עשה תשובה?! כאשר נשאל הרבי לאחר מכן לפשר השוני בתגובותיו בין היהודי הראשון לשני, ענה: הבחור השני שהתקרב ליהדות למד בישיבה, ולימוד התורה בישיבה זיכך את מהותו.

מה' מצעדי גבר

גילה המזכיר הרה"ח ר' יהודה לייב גרונר: יום אחד ביקש הרבי שיתקשר [מהמזכירות] לאחד השלוחים וימסור לו כי עליו לטוס בטיסה

'נפשי כתבית'

אחד מזקני החסידים שלח לרבי מתנה: גוף כתב יד קודש של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ. הרבי הודה לו על כך וכתב לו בין השאר - על-פי המבואר בתורת החסידות שיש כוח האומן בכלי, שמכך מובן שכוח הכותב נמצא בכתב: ובפרט שבקלה זה מדובר בנוגע לתורת החסידות, אשר רבי וחסידות הם בהתעצמות.

עכבה - לטובה!

סיפר הרה"ג ר' יהודה לייב שפירא: יהודי שנכח פעם בהתוועדות של הרבי היה אמור להשתתף בפגישה עסקית חשובה למחרת יום ההתוועדות. לכן חשב לעזוב את התוועדות טרם סיומה. הוא ניגש אל הרבי וסיפר את הדברים כהווייתם. הרבי ענה לו: באמצע התוועדות חסידית לא עוזבים!

לפועל, כאשר הגיע האיש למחרת לפגישה באיחור, היתה זו דווקא הסיבה להצלחתו במידה רבה יותר מאשר אילו היה משתתף באסיפה מתחילתה... - כפי שסיפר מאוחר יותר.

- "אנשי חיל", ובקרב חיילי צה"ל. בשנת תשל"ו הדגיש הרבי במיוחד את החשיבות לדאוג שגם אסירים יהודים היושבים בבתי הכלא יקיימו את מצוות הפסח כהלכתם (ראה מכתב מיוחד ששיגר למר יצחק רבין - בספר 'ניצוצי אור' עמ' 73).

והנה קטע מתוך ספר 'בית הבחירה' שהועתק בספר 'דבר יום ביומו', ליום י"ד ניסן: "בערב פסח חיוב על כל מקום שילכו ראשי העיר ומנהיגיו לבית הסוהר לראות שמא ח"ו המצא ימצא שם איש יהודי חבוש להשתדל להוציאו משם. ואפילו יהיה רשע ובעל עבירות, כי הקב"ה הוציא אותנו ממצרים הגם שלא היינו כראים. ואם ח"ו לא יכלו להוציאו, ישגיחו על כל פנים לתת לו מאכלי פסח ולא יכשל באיסור חמץ".

עד כאן דבריו של בית הבחירה, ומכאן ממשיך ה'דבר יום ביומו': "ומכל שכן שהחיוב לראות ולהשתדל שבני ישראל שהם בצבא שבהם תלמידי חכמים יראים ושלמים שלא יכשלו ח"ו וכן המנהג במדינתנו להשתדל בזה בכל היכולת".

הקטע הנ"ל חפץ הרבי לשלחו באופן אנונימי (חתום בשם "ועד להפצת היהדות") בתוך מכתב-קריאה לרבנים וארגוני קהילות, שבתחילתו נאמר כך:

ב"ה, קריאה ובקשה דחופה לכל הרבנים, אירגוני רבנים ומנהיגי ישראל בכלל שליט"א. מיוסד על מאמרי חז"ל: אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, ואין מזרזין אלא למזרזין, מרשים אנו לעצמנו להעתיק בזה אודות מנהג רבנים תורה היא, ולעורר על נחיצות הכי גדולה, לחזק ולהרחיב מנהג שהזמן גרמא, ודבר בעתו מה טוב. וזה לשונו בספר בית הבחירה ...

כאן הועתק הקטע דלעיל, ולאחריו הוסיף הרבי: מעצמו מובן - שזה שייך גם לבתי רפואה וכיוצא בזה. וכדי לבצע כל זה נדרשת הכנה קודם ערב פסח, לדבר על כך בדרשות שבת הגדול, וכן הלאה. בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמוח, ועד להפצת היהדות.

הדברים וצילום הכתב-יד נדפסו ב'תשורה' לוי, ח' כסלו תש"ע.

הראשונה היוצאת לעיר מסוימת כדי לארגן שם פעילות מסוימת. השליח הודיע למזכירות שסוכן הנסיעות שלו מסר כי הטיסה מלאה עד אפס מקום. הדברים חזרו אל הרבי והוא הורה כי על השליח לפנות לחברת הנסיעות ישירות. השליח עשה כן, אך גם משם נתקבלה תשובה שלילית.

הרבי ביקש שהשליח יתקשר לחברה שוב רבע שעה לאחר מכן. כעבור עשרים דקות הודיע השליח למזכירות שמהחברה הודיעו לו כי אחד הנוסעים ביטל את נסיעתו וממילא יש מקום פנוי. המזכיר הודיע על כך לרבי והרבי חיך ושאל: האם הוא [=השליח] מבין למה הלה ביטל את נסיעתו?

יקרב או ירחק?

רב חשוב וידיד חב"ד מירושלים ת"ו נכנס פעם אחת אל הרבי. הרבי קיבלו בחמימות ובין השאר אמר האיש לרבי: אילו היה הרבי חובש שטריימל היו 'נדבקים' לחב"ד אברכים חסידיים רבים. הרבי הגיב ושאל: "מחצרות אלו ואלו (כשהוא מפרט ומונה כמה חסידיות)?", הפסיק רגע קט והמשיך: "האם מה'שומר הצעיר' יתקרב - בגלל השטריימל - יותר יהודים? אם לא - אין צורך בכך".

לכל זמן ועת

במהלך אותה יחידות נכנס המזכיר ואמר לרבי כי השר שמעון פרס צריך לחזור הערב לארץ-ישראל, והוא ממחר = כוונתו היתה שמא ירצה הרבי לזרז את סיום היחידות של אותו רב בשל כך. אולם הרבי הגיב בתנועת ביטול.

בפועל, שהה הרב הוא בחדר ה'יחידות' שעה ותשע-עשרה דקות, ולאחר מכן נכנס מר פרס, שהמתין כל העת.

צרכי החג גם... לאסירים

מאז השנים הראשונות (תשי"ד ואילך) קרא הרבי לדאוג שכל יהודי יאכל בליל הסדר כזית מצה שמורה עבודת-יד. בדבריו פירט הרבי מדי שנה בשנה סוגים שונים של יהודים, וביקש לקיים את העניין במיוחד בקרב חיילים יהודיים (בחו"ל)

הלכות ומנהגי חב"ד*

שבת קודש פרשת אחרי

י"ב בניסן, שבת הגדול

דרשה: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח... והעיקר... ללמד להם המעשה אשר יעשון, ולא כמו שנהגין עכשיו".¹

הפטרה: "הלוא כבני כושיים..."² (עמוס ט, ז-טו). אחרי תפילת מנחה אומרים את ההגדה, מ"עברים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו"³. הרבי נהג לאומרה עם הציבור, בשיבה על מקומו. מוצאי שבת קודש - אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש". עורכים קידוש לבנה.⁴

יום ראשון

י"ג בניסן

יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' נ"ע, דור שלישי לנשיאי חב"ד. נסתלק בשנת תרכ"ו, ומנוחתו כבוד בליובאוויטש. יום התחלת הנשיאות של בנו הצעיר, כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.⁵ נשיא: היום אומרים את פרשת "זאת חנוכת המזבח"⁶ עד "כן עשה את המנורה", שהיא כנגד שבט לוי, ללא ה'הירצון'.⁷

(* חלק מהדינים והמנהגים הובאו בגיליונות קודמים, במדור "שואלים ודורשים".

- 1) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"ב.
- 2) ספר המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
- 3) הגש"פ של הרבי.
- 4) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז סי' רצה ס"ג.
- 5) לקוטי שיחות כרך לב, עמ' 23 הע' 39, וראה אג"ק הצמח צדק, עמ' שסג"ד.
- 6) לקוטי שיחות כרך לב, עמ' 19 (ע"פ שיחת י"ג ניסן תשמ"ה, ודלא כמ"ש בשו"ע אדמוה"ז סי' תכט סעיף טו להתחיל ביום זה "בהעלותך", ראה בספר-המנהגים, עמ' 36 בהערה וב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-אייר, עמ' ז).
- 7) לקוטי שיחות שם, עמ' 21 הערה 21.

יום שני

י"ד בניסן, ערב פסח

יום ראשון בלילה, אור ליום שני: סוף זמן קידוש לבנה. לכתחילה: כל הלילה.

בדיקת חמץ:

הכנות: לפני הבדיקה צריך לנקות היטב את כל החדרים שצריך לבודקם.⁸ כמו-כן יש לרכוש במקום המשתמר מילדים וכו' את כל החמץ המיועד לאכילה בערב ולמחרת בבוקר.⁹

זמן קצר לפני הבדיקה מניחים במקומות שונים בבית עשר חתיכות של חמץ קשה¹⁰ (נכון שכל הפתיתים ביחד יהיו לפחות - כזית¹¹). עוטפים כל אחד מהם בנייר¹² (אך לא בנייר כסף, שאינו נשרף היטב).

זמנה: מיד אחרי צאת הכוכבים¹³ (בתל-אביב - בשעה 7:36), ותמיד לאחר תפילת ערבית¹⁴.

מקומה: כל המקומות שיש לחוש שמא הכניס לתוכם חמץ, אפילו באקראי, צריכים בדיקה¹⁵.

אופנה:¹⁶ לאור נר של שעווה ועל-ידי נוצת עוף. הבודק מניח את החמץ שמוצא בשקית קטנה של נייר. בגמר הבדיקה: מניח את השקית, הנוצה והנר שנותר בתוך כף עץ קעורה, עוטף הכול בנייר

8) שו"ע אדמוה"ז סי' תלג סעיף לח.

9) שם סי' תלד ס"א-ג.

10) שם סי' תלב ס"א, סידור אדמוה"ז, ספר-המנהגים.

11) כי רק בכזית מקיימים ביעור חמץ לדברי הכל, כמ"ש בשו"ע אדמוה"ז סי' תמו ס"ג. נכון לרשום היכן הניחו כל פירור, שמא ישכח - נטעי-גבריאל פ"ח ס"ח.

12) ספר-המנהגים.

13) שו"ע אדמוה"ז סי' תלא ס"ה.

14) ספר-המנהגים. וראה הוראה אחרת בלקוטי שיחות כרך יז עמ' 434, וראה ב'אוצר מנהגי חב"ד - חודש ניסן', עמ' פג (י"א) שהכוונה: שהרגיל להתפלל ערבית בצאת-הכוכבים בציבור, והפעם מתפלל ביחיד - יתפלל לאחר הבדיקה. ועצ"ע.

15) שו"ע אדמוה"ז סי' תלג ס"ב-ג ואילך.

16) מנהגנו להאריך ביותר בבדיקת חמץ" (בבדיקה וחיפוש בפועל ממש - אג"ק ח"ב, עמ' שדמ. וראה המובא ב'אוצר', עמ' פג).

תענית בכורות: הבכורים, בין מאב ובין מאם, מתענים, ואפילו כוהנים ולויים. ונהגו לאכול בסעודת סיום מסכת וכדומה ולהפסיק את הצום.²⁶ סוף זמני אכילת ושריפת חמץ (שעון קיץ): בתל-אביב מותר לאכול חמץ עד השעה 10:28, ויש לשורפו (וכן למכור לגוי את החמץ שמשאירים) לפני השעה 11:34 (שעה זו היא בנוגע לרב המוכר, אך הציבור צריך להקדים ולהגיע אל הרב מבעוד מועד, לבל יאחר את המכירה!).

לאחר השריפה אומרים "כל חמירא" (השני), ובו מבטלים את כל החמץ, שמצאנו ושלא מצאנו. הדלקת הנר: קודם השקיעה²⁷. מברכות "להדליק נר של יום-טוב" ו"שהחיינו". אם לא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש, מאש דולקת. אחר מנחה, קודם השקיעה²⁸, קוראים את 'סדר קרבן פסח'.

יום שלישי

ט"ו בניסן, א' דחג-הפסח

ליל הסדר (שני בערב, אור ליום שלישי):

בני הבית מכינים הכול על השולחן ומסכיבו (חוץ מסידור הקערה), כולל הצעת המושבים להסבה, בשעה שמתפללים ערבית בבית הכנסת. טוב להרבות בכלים נאים בליל-פסח, דרך חירות²⁹.

ערבית של יום-טוב. אחר שמונה-עשרה - הלל שלם בברכה תחילה וסוף. לאחר ההלל - קדיש תתקבל. עלינו. קדיש יתום.

(מלבד ידית הכף שנסארת מחוץ לעטיפה), כורף חוט סביב הנייר כמה פעמים, מהדקו וקושרו¹⁷. את החמץ הנמצא בבדיקה שומרים כנ"ל, ושורפים למחרת בבוקר, כדלקמן.

בין הברכה לתחילת הבדיקה אין לדבר כלל, אפילו מענייני הבדיקה (אלא בדבר שהכרחי לבדיקה). ונכון שלא לדבר כלל שלא מענייני הבדיקה כל זמן הבדיקה¹⁸.

כתב רבנו הזקן בסידורו: "ויעמיד מבני ביתו אצלו לשמוע הברכה שיבדקו איש במקומו, ולא ישיחו בינתיים, ויזהרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה", וכותב הרבי שייתכן שכוונתו היא, שמצווה לזכות גם את בני-ביתו (הגברים) בבדיקת החמץ, וכיוון שגם בעל-הבית בעצמו יבדוק קצת - אין בזה סתירה לדין "מצווה בו יותר מבשלוהו"¹⁹. אחר הבדיקה מבטלים את החמץ שלא מצאנו, באמירת "כל חמירא" (הראשון).

מכירת חמץ: נוהגים לעשות את הרב 'מורשה', דהיינו מיופה-כוח למכירת החמץ. מוכרים גם חמץ גמור²⁰, וגם את כלי החמץ (שמא נותר עליהם חמץ 'בעין'), ואין צריך להטבילם לאחר הפסח²¹.

שחרית: אסור מן הדין לאכול מצה²². ומנהגנו שלא לאכול מכל המינים הנכנסים בחרוסת ומרור עד אחר 'כורף'²³.

תפילה: משכימים להתפלל²⁴. מהיום ועד סוף חג הפסח אין אומרים 'מזמור לתורה'²⁵.

17 ספר-המנהגים.

18 שם סי' תלב ס"ו-ז.

19 אג"ק חט"ו, עמ' קנז, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב, עמ' פג.

20 'אוצר', עמ' פ - מאדמו"ר הצמח-צדק ומאדמו"ר מהורש"ב.

21 לקוטי-שיחות כרך יח, עמ' 364, 'שערי הלכה ומנהג' שם סי' קצד, וש"י.

22 שו"ע אדמוה"ז סי' תעא ס"ד.

23 ספר-המנהגים. ולכאורה לבליל הסדר הראשון בחו"ל אין חשש לאכול חרוסת ומרור בשולחן עורך' כמו שאין איסור לאוכלם לבליל ערב-פסח (וכן משמע בשו"ע"ר סי' תעא סי"א שחילק את איהאכילה בע"פ וביום א' דפסח לשני עניינים) - הרב שבת פרידמן, צפת.

24 לוח כולל-חב"ד.

25 סידור אדמוה"ז. וראה צמח-צדק, חידושים רחב, (שמצדיק את האומרים זאת בערב פסח) וביאור דבריו בלקוטי-שיחות ח"ז, עמ' 426.

26 לקוטי-שיחות ח"ז, עמ' 67, שערי הל' ומנהג או"ח ח"ב, עמ' קז. 'אוצר', עמ' פט-צ.

הרב בנימין שי' אלטהוויז, כשהיה 'חיוב' בשנת אבולו על אביו הרב פנחס ע"ה, שאל את הרבי איזה קדיש לומר בסיום מסכת, והוסיף שראה בהתוועדות של הרבי (כ"ד טבת תשי"ב, הפעם היחידה שנערך 'סיום' ממש בהתוועדות) שהרב מאיר אשכנזי ע"ה אמר קדיש "של הגמרא" (= "בעלמא דהוא עתיד..."). וענה הרבי: "אצלי זה חידוש, מלבד הפעם הזאת לא ראיתי זאת מעולם" (תודה להרב מיכאל שי' זליגואן).

27 קיצור דיני נש"ק, עמ' לו, ממטה-אפרים סי' תרכ"ה סל"ג, וכן הורה הגר"ש דבורקין ז"ל, וכ"מ בלקוטי-שיחות חכ"ד, עמ' 297 הע' 69.

28 "בזמן שהקרבת קרבן-פסח כשרה" הגש"פ של הרבי.

29 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב ס"ו.

מצווה למהר להתחיל את הסדר, בשביל
התינוקות שלא יישנו³⁰ [את מצוות-החג יש לקיים
לאחר צאת הכוכבים, בת"א: 7:36].

אין לובשים קיטל לסדר, וכן אין מקפידין לאיזה
רוח (מזרח, מערב וכו') יהיה מקום מושבו³¹.
סידור הקערה:

הרבי היה מסדר את הקערה מעומד³².
בשעת סידור הקערה, לפני הנחת כל דבר בקערה,
אומר הרבי את הכתוב בסידור בעניין זה, ואחר סידור
הקערה אומר את כל סימני הסדר יחד, כפי שהם
כתובים בהגדה. וכשמגיע זמנו של כל 'סימן', אומר
'סימן' זה לפרטיו. כל אמירות אלו היו בלחש³³.

צריך להניח קערה או מגש תחת המצות. ונהגו
להפסיק במפה בין המצות³⁴.

בסידור רבנו הזקן איתא שמסדרים [קודם] הישראל,
ועליו הלוי, ועליו הכהן.

המינים מונחים על המפה, ולא בתוך קעריות
נפרדות. מייבשים את המרור במפיות, למניעת חשש
'שרויה'³⁵.

כל המינים הנאכלים בלילה-הסדר נלקחים מעל
הקערה עצמה, ולא כנוהגים להשאירם על הקערה
ולאכול מהמונח על השולחן³⁶.

הרבי דקדק שלא לשבור את קליפת הביצה, אף
שקשה להעמידה על מקומה כמות שהיא³⁷.

הרבי היה מודד ארבע כפות גדולות מלאות 'חריין'
טחון, סוחט אותן היטב בידו, ומכין ממנו עיגול קרוב
לגודל ביצה. אחר-כך עוטף זאת מכל צד בעלי חסה
(שניים גדולים או שלושה קטנים), ובנוסף לכך הניח
בפנים חתיכת 'חריין' שאינה מפוררת³⁸.

ל'כרפס' שעל הקערה נוטלים חתיכה גדולה של
בצל (לפעמים לקח הרבי בצל שלם) עם קליפתה,
ואוכלים רק מקצתו (הרבי נטל בסכין מחלקו

הפנימי)³⁹.

מקפידים שתהא 'קערה' לכל בן-מצוות⁴⁰.

אדמו"ר מהר"ש היה מחלק כרפס ומרור משלו
לנשים, גם לקרובות משפחה שהיו סועדות עמם, אך
לא כזית מצה⁴¹.

בנים ובנות קטנים חייבים במצוות הסדר לפי
הבנתם (שזהו גדר 'הגיעו לחינוך') בכל אחת ואחת
מהכוסות בנפרד, ולכן יש להכין עבור כל אחד מהם
כוסות המכילים רביעית⁴². אין רגילים לחנך קטנים
לפני גיל מצוות בהסיבה⁴³.

יש להכין כלי שבור, כדי לטפסף לתוכו (יש
אומרים שאם מדובר בכלי חד-פעמי, או בסוג כלי
שאינו בשימוש בפסח, די בזה)⁴⁴.

במשך כל זמן הסדר נמצא כוסו של הרבי, כוס
גדולה של כסף, לימין הקערה⁴⁵.

'קדש':

בליל הסדר חובה על כל אחד ואחת⁴⁶ לשתות
ארבע כוסות יין. מי שאפשר לו, ישתה יין (אדום)⁴⁷
בלבד. אם קשה לו, יערב בו מיץ ענבים טבעי, ואם גם
זה קשה, ישתה מיץ ענבים טבעי לבדו⁴⁸.

הכוס: חייבת להיות שלמה ולהכיל 'רביעית'⁴⁹.

39 שם, עמ' קלג"ד.

40 שם, עמ' קכג.

41 שם, עמ' קמח.

42 ראה שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ה, נטעי-גבריאל פסח ח"ב
עג"יב.

43 אך ראה בנטעי-גבריאל עה,כד שהביא מברך-אישיחי ועוד,
שיש לחנכם בזה.

44 ראה בהגדה הנ"ל, עמ' סח.

45 'אוצר', עמ' קלח.

46 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ה.

47 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ו (אם אין הלבן משובח ממנו),
וכן נהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, וראה 'הגדה-היכל מנחם' עמ'
לו, שהקפיד על כך גם כל השנה. אמנם בכ"כ שנים השתמש
הרבי (וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א עמ' תו) ביין
שאינו אדום, בליל הסדר וכל השנה.

48 ראה המובא בס' סדר פסח כהלכתו ח"ב פ"ג הערה 26,
פסקי תשובות סי' תעב אות יא, וילקוטי-יוסף סי' ערב הע' יא.
באג"ק כך יט עמ' ריג מציע הרבי מיץ ענבים כפתרון לשתיית
ארבע כוסות לחולה. (בקונטרס ר"ח כסלו' מובא שבליל שמע"צ
תשל"ח אחרי אירועי-הלב בא הרבי לקדש בסוכה, והציעו
הרופאים שיקדש על מיץ ענבים, והרבי סירב, באומרו "קידוש
מאכט מען אויף וויין" [=קידוש עושים על יין]).

49 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב ס"ז-יח.

30 שו"ע אדמוה"ז ר"ס תעב.

31 ספר-המנהגים.

32 הגש"פ היכל-מנחם.

33 'אוצר מנהגי חב"ד', עמ' קכה.

34 ספר-המנהגים.

35 ויש הזוכרים שהרבי השתמש במפית, ותחת החרוסת היו
שתי מפיות (הגש"פ היכל-מנחם).

36 'אוצר', עמ' קלו.

37 שם, עמ' קלא, וראה בהגדה הנ"ל.

38 שם, עמ' קלה.

שרים משירי ההגדה, כגון 'ממצרים גאלתנו', 'על אחת כמה וכמה' וכדומה.⁶²

'ורחץ':

הרבי קרא לפני נטילה זו גם את האמור בסידור על 'כרפס'⁶³ [לפרטי מנהגנו בנטילה, ראה להלן בסימן 'הצהה']⁶⁴.

'כרפס':

שיעורו: פחות מ-15 גרם.⁶⁴ מטבילים ואחר-כך מברכים, כדי לתכוף הברכה לאכילה ככל האפשר. ומכוונים להוציא גם המרור וגם הכורך. נוהגים לאוכלו שלא בהסיבה. לאחר מכן אין מחזירים את הנותר ממנו לקערה (ואף אם נשאר, מסירים ממנה).⁶⁵

הרבי הטבילו ג' פעמים במי מלח.⁶⁶

'יחץ':

פורסים את המצה כשהיא בתוך המפה, מכוסה. פורסים את המצה לשני חלקים: האחד גדול והשני קטן ממנו. החלק הגדול מניחים לאפיקומן, והקטן מניחים במקומו בין שתי המצות.⁶⁷

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ומהוריי"צ נ"ע היו שוכרים את האפיקומן לחמש חתיכות. פעם נזדמן שנשבר לשש חתיכות, והניח האדמו"ר אחת הצידה.⁶⁸

מצפינים את האפיקומן בין שני כרים, ולא תחתיהם.⁶⁹ "אין נוהגים בחטיפת [גניבת] האפיקומן בבית הרב"⁷⁰.

'מגיד':

"בבית הרב אין מגביהים הקערה, ורק מגלים מקצת המצות".

הרבי היה נוהג לגלות מקצתן של כל ג' המצות, גם הפרוסה, ויש אומרים שהיה מסבבה, שהיה הצד השלם מגולה כלפי חוץ.⁷¹

"איתא בכתבי האריז"ל שצריך לומר את ההגדה בקול רינה ובשמחה. ויש לומר שלכן היה כ"ק מו"ח

שיעור רביעית על-פי ספר שיעורי תורה - 86 סמ"ק⁵⁰. נוהגים להשתמש בגביע כסף⁵¹.

אומרים 'אתקינו' דיום-טוב, וקידוש.

מנהגנו בקידוש ובכל כוס-של-ברכה, למזוג עד שיישפך מעט החוצה (כבהדלה), וגם בלילהסדר יש לנהוג כך.⁵²

הרבי כתב בהגדה "אין מדקדקין שימזוג אחר", ובפועל אף לא הניח לאחרים למזוג לו.⁵³

נוהגים לקדש מעומד, הן בפסח הן בשבת ויום-טוב.⁵⁴ וגם השומעים עומדים.

"מוזגין הכוס. לוקחו בימינו, מוסרו לשמאלו, מעמידו, דרך הורדה מלמעלה למטה, על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ארבע אצבעותיו מוגבהות והאגודל מושכב על הצד, ומקדש מעומד, והכוס מוגבה למעלה משלושה טפחים מעל גבי השולחן".⁵⁵ כשמניח הכוס בימינו אינה מוגבהת טפח מהשולחן, אחר-כך מגביה ידו עם הכוס.⁵⁶ בכל פעם שנוטל הכוס במשך הסדר, עושה כסדר זה.⁵⁷

כשמתחיל - ייתן עיניו בנרות⁵⁸ (גם כשלא חל בשבת), ובשעת ברכת הגפן והקידוש - בכוס.⁵⁹

אשה ובת שבירכו 'שהחינו' בהדלקת הנרות, גם אם מקדשות בעצמן, לא יברכה עתה.⁶⁰

כל אחת מארבע הכוסות של ליל הסדר - שותים אותה כולה ובבת-אחת.⁶¹

אין מנגנים 'ניגונים' בשעת הסדר, וכאשר צריכים להמתין זמן מה [וכן 'כדי שלא יישנו התינוקות']

50 אך כוסו של הרבי גדולה ביותר - 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' שג.

51 'אוצר' עמ' קלה. 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' שכ. כף-החיים סי' תעב ס"ק יא. אך 'כוס של אליהו' מזג הרבי בזכוית שקופה ('המלך במסיבו' שם עמ' שכב).

52 שם, עמ' קמב, וש"נ.

53 שם, עמ' קמ"קמא.

54 ספר-המנהגים.

55 הגש"פ של הרבי ('קדש' הב'). ספר-המנהגים, עמ' 28 (גם בקידוש דכל שבת ויו"ט).

56 אלא ששנוע"פ פעמים רבות) הרבי עצמו לא הגביה כלי-כך.

57 'אוצר', עמ' קסט.

58 טוב שיהיו אלו (עכ"פ אחד מה)נרות שברכו עליהם, ובפרט ביו"ט שמברכים גם 'שהחינו' (לקו"ש דלהלן).

59 הגש"פ של הרבי, משו"ע אדמוה"ז סי' רעא, יחיטי. ביו"ט - לקוטי-שיחות כב, עמ' 283 ע"פ שו"ע"ר שם ס"ד.

60 'אוצר', עמ' קמה, וש"נ.

61 הגש"פ של הרבי.

62 'המלך במסיבו' ח"א, עמ' קמד.

63 הגש"פ היכל-מנחם, עמ' מב.

64 ע"פ 'שיעור מקוה' ר"ע קפב.

65 'אוצר', עמ' קמט.

66 שם, עמ' קמח.

67 סידור אדמוה"ז וספר-המנהגים.

68 ספר-המנהגים.

69 'אוצר', עמ' קנא.

70 הגש"פ של הרבי. ספר-המנהגים. וכן המנהג הבא.

71 שם, עמ' קנו. וב'הגדת הרבי' מספר הרב אופן שהרבי כיסה

את המצות אח"כ.

ושלוש פעמים נוספות באמירת הסימנים "דצ"ך, עד"ש, באח"ב"⁸⁰.

אין מטיפים יין על-ידי אצבע, אלא שופכים באמצעות הכוס עצמה.

בבית הרב נוהרים שלא לשפוך את היין לכלי כשהוא על השולחן, אלא כשהכלי התחתון על-גבי קרקע⁸¹. וכן אין מעבירים על-גבי השולחן את הכלי עם היין השפוך.

מילוי הכוס מחדש: הרבי ממלאה עד שנשפכת על גדותיה (כמו לקידוש), וממלאה שוב ושוב - ג' פעמים⁸².

'דיינו': אין מפסיקים באמצע אמירת הארבעה-עשר 'דיינו'. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לא היה אומר ביאורים באמצע ה'דיינו', אלא לפני תחילתם או לאחר סיומם⁷⁹.

"רבן גמליאל": במילים "מצה ומרור" הביט הרבי במינים שבקערה⁷⁹.

"מצה זו" - מנהג בית הרב לאחוז את המצה השנייה והמצה השלישית יחד על-ידי המפה שעליהן, עד "על שום" השני⁸³.

"מרור זה" - מנהג בית הרב להניח את שתי הידיים על המרור והכורך - עד "על שום" השני⁸⁰.

לפני "לפיכך" מכסים את המצות ואחר-כך מגביהים את הכוס. אוחזים את הכוס עד "ונאמר לפני הלוייה", ומעמידים אותה על השולחן, לאמירת שני פרקי ה'הלל' הראשונים, וחוזרים ומגביהים אותה לברכת "אשר גאלנו"⁸⁰. [אין מברכים על ה'הלל' שבסדר. וקוראים אותו מיושב, דרך חירות]⁸⁴.

לפני 'רחצה' אמר הרבי בפיו בלחש את כל הדינים שבסידור, מ'רחצה' עד 'כורך'⁸⁵.

'מוציא' 'מצה':

כל בני הבית חייבים במצוות אלו. ידי חובת 'לחם משנה' יוצאים על-ידי ראש המשפחה, אך כל אחד ואחד מברך לעצמו⁸⁶.

אדמו"ר נוהג לומר את ההגדה בקול רם, ובזמנים שלא יכול היה לומר בעצמו בקול רם, זאת אומרת שנראה לאחר בחושי הגשמיים שאינו אומר בקול רם, היה באותם זמנים דורש מאחרים שיאמרו הם בקול רם⁷².

הניקוד: "הא לחמא עניא" (אף-על-פי שהכוונה היא כאילו אומרים בקמץ, היינו 'זה', ולא 'הנה')⁷³.

אומרים זאת פעם אחת, ובישיבה⁷⁴.

"לשנה הבאה בארעא דישראל" - מטעימים ב'מלעיל' (לשון עבר), ואילו "לשנה הבאה בני חורין" - מטעימים ב'מלרע' (לשון עתיד)⁷⁵.

אחרי 'הא לחמא' מסלקים את הקערה עם המצות לצד אחר (הרבי רק הסיטה קימעה), אך המצות נשארות מגולות⁷⁶.

אין צריך לשטוף ולהדיח את הכוס לפני המזיגה, שהרי שטפוה והדיחה קודם הקידוש.

'מה נשתנה':

אם אין לו בן, הבת שואלת. ואם אין ילדים, אשתו שואלת. ואם אין לו אישה, הוא שואל את עצמו⁷⁷.

שואלים בשפה המדוברת (בבית רבינו - אידיש והתרגום המלא לאידיש - בס' שבח-המועדים, מהדורת תשנ"ג עמ' 207), וגם המדברים בלשון-הקודש מפרטים ומפרשים את השאלות על-פי המפורט בביאורי הרבי להגדה.

לפני "והיא שעמדה" מכסים את המצות ורק אחר-כך מגביהים את הכוס⁷⁸.

"והיא שעמדה" - בישיבה⁷⁹.

הרבי לא היה מניח את הכוס מידיו, עד שמקריא ההגדה סיים את הפיסקה בקול רם.

שפיכת יין מהכוס:

נוהגים לשפוך יין מהכוס: שלוש פעמים באמירת "דם, ואש, ותימרות-עשן"; עשר פעמים בעשרת המכות דהיינו פעם אחת בכל אחת מן המכות;

72 שם, עמ' קנד (וראה נוסח שונה בתורת-מנחם חט"ז, עמ' 196).

73 הגש"פ של הרבי.

74 שם.

75 ספר-המנהגים.

76 שם, עמ' קנט.

77 שו"ע אדמוה"ו תעגמ. 'התוועדות' תשד"מ ח"ג, עמ' 1525.

78 ספר-המנהגים, ובאריכות בהגש"פ של הרבי.

79 'אוצר', עמ' קסז. וכן המנהג בא.

80 סידור אדמוה"ו. וכן המנהג הבא.

81 'אוצר', עמ' קע.

82 שם, עמ' קעא.

83 ספר-המנהגים.

84 שו"ע אדמוה"ו סי' תעג סמ"ז-ח.

85 הגש"פ היכל-מנחם.

86 ראה אג"ק ח"ד, עמ' כט, 'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"א סי'

‘מרור’:

מרככים מקצת מהחרוסת שעל הקערה בין שבתוך הכלי שתחת לכוס. טובלים מקצת המרור בחרוסת. מנערים את החרוסת, שלא יתבטל טעם המרירות. ואז מברכים “על אכילת מרור”, ומכוונים לפטור בזה גם את המרור שב’כורך’, ואוכלים שלא בהסיכה⁹³. לועסים היטב כדי להרגיש את טעם המרירות.

החסה וה’חריין’ מצטרפים יחד ל’כזית’ מרור⁹⁴. הרבי נהג לאכול גם חלק מראש התמכא, לא־טחון. אכל שיעור גדול במיוחד. אך הזהיר בשם אדמו”ר מוהריי”צ נ”ע, שאין יוצאים ידי חובה במרור שאין יכולים לסובלו מחמת חריפותו⁹⁵.

לפי ספר ‘שיעורי תורה’⁹⁶ – שיעור כזית מרור 19 גרם. אולם אם אוכלים קלח (שהוא דחוס יותר), דרוש להוסיף עוד 2 גרם, וכן נכון להוסיף (תמיד) עוד 2 גרם עבור מה שנשאר בין השיניים.

הרבי לקח כשיעור ביצה של ימינו. את קלחי החסה לא אכל⁹⁷.

‘כורך’: לוקחים כזית מהמצה התחתונה וכזית מרור (בסך הכל) משני הסוגים. מניחים מעט חרוסת יבשה על המרור, ומנערים אותה מיד אחר־כך. כורכים אותם יחד, אומרים “כן עשה הילל...” ואוכלים אותם יחד ובהסיכה⁹⁸.

‘שולחן־עורך’:

אוכלים את הסעודה שלא בהסיכה. מתחילים באכילת הביצה שעל הקערה⁹⁹. הרבי לא בדק ולא פתח כלל את הביצה לפני אכילתה. טבל אותה תחילה ג’ פעמים במי־מלח. במשך הסעודה טובל את המצה ג’ פעמים במלח ואוכלה¹⁰⁰.

למים אמצעיים ואחרונים אין להעביר האצבעות על השפתיים – בכל שבעת ימי הפסח¹⁰¹. אין נוהגים לומר ‘לחיים’, שלא ייראה כמוסיף על

“וייקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך ‘המוציא’”.

“ולא יבצע מהן, אלא יניח המצה השלישית להישמט מידו. ויברך על הפרוסה עם העליונה טרם ישברם ... [על אכילת מצה]. ויכוון לפטור גם־כן אכילת הכריכה שממצה השלישית, וגם אכילת האפיקומן יפטור בכרכה זו – ‘על אכילת מצה’. ואחר־כך יבצע ‘כזית’ מכל אחת משתיהן, ויאכלם ביחד ובהסבה”⁸⁷.

הרבי היה מברך את כל הברכות הללו מיושב; נוטל בשתי ידיו את שלוש המצות, כשאצבעותיו מפרידות בין מצה למצה, ומברך המוציא. אחר־כך היה מניח למצה התחתונה להישמט מידו, ומברך על אכילת מצה ושובר מהן – בהיותן מכוסות – לפרוסות קטנות כדי צורכו; מסדרן זו על גבי זו ואוכלן יחד בשתי ידיו; אינו מכניסן לפיו בבת־אחת. ניכר שלא בלע ה’זיתים’ בשלמותם⁸⁸.

שיעור כזית: המקובל הוא, ששיעור ‘כזית’ במצה הוא 29 גרם, כולל 2 גרם להנותר בין השיניים – כשליש מצת־יד. יש מקום לומר⁸⁹, שהואיל ושיעור ה’כזית’ הוא מידת נפח, הרי 29 סמ”ק במצת־יד (ללא דחיסה, לפי מדידה מדוייקת) אינם יותר מ־9 גרם (כעשירית מצת־יד). במקום הצורך יש לסמוך על זה, ובוודאי ב’זיתים’ שמדרבנן שאחרי הכזית הראשון.

לכאורה עדיף להכין בשקיות ולחלק קודם הנטילה שני ‘כזית’ מצה לכל אחד ואחד מבני הבית, ולאחר ברכות בעל־הבית ייקחו מעצמם קצת מהמצה העליונה⁹⁰ בתור השתתפות ב’לחם משנה’⁹¹. מסיימים אכילת כל ‘כזית’ (גם במרור ובכורך) לכתחילה עד 4 דקות⁹², ובלבד שלא ייכנסו לחשש ‘אכילה גסה’.

קמג.

(87) סידור אדמוה”ז.

(88) ‘אוצר’, עמ’ קעו.

(89) ראה מש”כ בקובץ גידיליתורה נ”ג. חוברת סה סי’ סד. ובכ”מ.

(90) שלדעה העיקרית בשוע”ר סי’ תעה ס”ה – עליה מברכים ‘המוציא’.

(91) כיוון שצריכים לטעום משל בעה”ב (שוע”ר סי’ רעד ס”ד וקס”ז ס”כ), ומאידך אין לבעה”ב לעשות הפסק גדול בין המוציא לטעימתו, כאשר בני הבית מברכים כ”א לעצמו כמנהגנו – הערת הרב שבתי פרידמן, צפת.

(92) שיעור־מקוה, עמ’ קפב.

(93) ספר־המנהגים.

(94) שו”ע אדמוה”ז סי’ תעג סכ”א.

(95) ‘אוצר’, עמ’ קלה”ו.

(96) סי’ ג סי”ג.

(97) ‘אוצר’ שם.

(98) ספר־המנהגים. וכן המנהג הבא.

(99) שם. לעניין אכילת מרור וחרוסת כאן בליל א’ בחו”ל, ראה לעיל הערה 25.

(100) שם, עמ’ קפג.

(101) ספר־המנהגים.

הכוסות¹⁰².

הרבי שתה מכוסו במשך הסעודה, ולפני מזיגת כוס שלישי מסרה לשוטפה, ואחר-כך (כבכל השנה) קינחה מבפנים ומבחוץ במפית-נייר¹⁰³.

'צפון':

לפני אכילת האפיקומן יש לשתות באופן שלא יבוא לידי צימאון אחר כך¹⁰⁴.

בסוף הסעודה מוציאים את האפיקומן, מחלקים לכל אחד ואחת כזית. טוב לאכול שני 'כזיתים', אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו¹⁰⁵. יש לאכול את כולו במקום אחד¹⁰⁵. אוכלים בהסיכה, ויש לסיימו קודם הצות¹⁰⁶ (12:40 בתל-אביב).

'ברך':

הרבי מזג 'כוס של אליהו' תמיד קודם ברכת-המזון, ואחריו מזג לעצמו כוס שלישי¹⁰⁷.

הרבי השתמש בכוס זכוכית לכוסו של אליהו, ובדקה תחילה בשוליה אם היא חלקה ללא פגם¹⁰⁸.

מקריא ההגדה הוא המזמן¹⁰⁹.

כל אחד מהמסובים אוחו בידו את הכוס עד אחרי 'בונה ירושלים'.

"שפוך חמתך": אחר שתיית כוס שלישי, מוזגים כוס רביעי. לוקחים נרות דולקים והולכים לפתוח את כל הדלתות שבין מקום עריכת הסדר לבין רשות הרבים (או החצר). אומרים "שפוך חמתך" בישיבה ואין צריך לעמוד. כל המסובים אומרים זאת במקומם, ורק השלוחים אומרים אותו אצל הדלת¹¹⁰.

שעת פתיחת הדלת היא עת רצון רבתי, ויש לבקש בה (במחשבה) על עניינים רוחניים¹¹¹.

'הלל' - 'נרצה': כשהשלוחים חוזרים, מתחילים "לא לנו". אין מדקדקים לומר 'הלל' קודם

הצות¹¹².

גם אורחים שאינם מסובים לסדר, עונים 'הודו', כסדר הנהוג בבית-הכנסת בעת אמירת הלל¹¹³.

"הודו... כי לעולם חסדו": מכוונים באותיות שם הוי"ה כנדפס בסידור¹¹⁴.

"לשנה הבאה": שלא כב'הא לחמא עניא' (ראה שם), כאן אין מדקדקים בהטעמה מלעיל-מלרע. כי העיקר שתבוא הגאולה השלמה מיד, וממילא יהיה 'לשנה הבאה בירושלים'¹¹⁵.

מנהג בית הרב: אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים", האדמו"ר מחזיר ושופך היין מכוסו של אליהו ולכוס שלו, ומהבקבוק לכוסו (לתקן) ושוב אל הבקבוק [וחוזר חלילה פעמים רבות], וכל המסובים מנגנים בשעה זו הניגון "א-לי אתה ואורך" - מעשרת הניגונים של רבנו הזקן¹¹⁶.

בבית הרב אין נוהגים לומר פזמונים (המובאים בשאר סידורים והגדות-של-פסח).

אין אומרים "חסל סידור פסח".

סדר כללי - לעולים ולציבור הרחב: ממכתב הרבי¹¹⁷: "נהניתי ממה שכתב אודות עריכת הסדרים בבית-הכנסת, ושלכל קערה היתה מצה שמורה".

קריאת שמע שעל המיטה: נוהגים לקרות על המיטה בלילה זה רק פרשת 'שמע' וברכת 'המפיל'¹¹⁸.

תפילת שחרית:

הלל שלם. עונים 'הודו' בקול, כנ"ל בלייל הסדר. לאחר ההלל - קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום. הוצאת שני ספרי-תורה, שלוש-עשרה מידות (פעם אחת), רבש"ע, בריך שמיה וכו'.

בספרי-התורה הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בא "משכו וקחו", מניחים את הספר השני על הבימה ליד הראשון (ונשאר על הבימה עד

112 (112) הגש"פ של הרבי. ספר-המנהגים (העניין השני - לעיל בפסקא 'צפון'). וראה הנסמן ב'אוצר', עמ' קצו.

113 ספר-המנהגים, ושם, עמ' קצח.

114 (114) הגש"פ של הרבי (ואין הספק שעורר הרבי בזה במכתב פרטי, באג"ק ח"ב, עמ' קכד, מוציא מידי הוראה ודאית לרבים, כמובן).

115 (115) לקוטי-שיחות ח"ב, עמ' 543.

116 ספר-המנהגים. וכן שני המנהגים הבאים.

117 אג"ק ח"א, עמ' סד.

118 (118) שור"ע אדמוה"ז סי' תפא ס"א. ובסדר השני - כבכל יו"ט (ספר-המנהגים).

102 שם, עמ' קפד.

103 שם, עמ' קפח.

104 (104) הגש"פ של הרבי.

105 (105) שור"ע אדמוה"ז סי' תעח ס"ב.

106 (106) שם סי' תעז. ד. ו. וספר-המנהגים (קודם הצות - בסדר א' בלבד).

107 (107) 'אוצר', עמ' קצב.

108 (108) שם, עמ' קצד.

109 (109) שם, עמ' קפט. וכן המנהג הבא.

110 (110) ספר-המנהגים.

111 (111) 'אוצר', עמ' קצה.

יום רביעי, ט"ז בניסן

א' דחול-המועד פסח

מוצאי יום-טוב¹²⁵:

ערבית: בתפילה הראשונה של חול-המועד יש לזכור לומר ארבעה דברים אלו¹²⁶: (א) מוריד הטל; (ב) אתה חוננתנו; (ג) ותן ברכה; (ד) יעלה ויבוא.

שכח אחד מהם, ונזכר אחר שסיים תפילתו:

א. אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" - יחזור לראש התפילה.

ב. שכח לומר "אתה חוננתנו" - לא יחזור (אלא אם צריך לעשות מלאכה לפני הבדלה יאמר אחרי שמונה-עשרה: "ברוך המבדיל בין קודש לחול").

ג. אמר 'ותן טל ומטר' - יחזור לראש התפילה.

ד. שכח 'יעלה ויבוא' - יחזור לראש התפילה.

קדיש תתקבל.

ספירת העומר

מברכים וסופרים בעמידה¹²⁷, אחר צאת-הכוכבים¹²⁸. ולכתחילה צריך לדעת את הספירה של הלילה בשעת הברכה¹²⁹. אחרי הספירה (והנוסח שלאחריה): עלינו, קדיש יתום¹³⁰.

הבדלה:

מתחילים "הנה א"ל ישועתי"¹³¹. אין מברכים על

הקריאה (בו) ואומרים חצי קדיש, הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "ובחודש הראשון". הגבהה וגלילה. הפטרה. אשרי. יהללו. חצי קדיש.

אם יש רק ספר-תורה אחד - אין מגביהים אחר חצי קדיש, אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים (רק) לאחר גמר המפטיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

קודם מוסף מכריז השמש "מוריד הטל", ובתפילה זו מפסיקים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". (אמר 'מוריד הגשם', אם נזכר טרם שסיים ברכת 'מחיה המתים' - חוזר ל"אתה גיבור" ולא מהני לומר מיד 'מוריד הטל', נזכר אחר שאמר "ברוך אתה ה'", יסיים 'למדני חוקיך' ויתחיל "אתה גיבור", נזכר אחר-כך - חוזר לראש התפילה. נזכר כשהגיע זמן מנחה, מתפלל שתיים. אמר "משיב הרוח ומוריד הטל" אינו חוזר, והמסופק - עד שלושים יום, חוזר. שמע הכרות 'מוריד הטל' קודם שהתפלל שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר - יאמר גם בשחרית 'מוריד הטל'¹¹⁹.

בחזרת הש"ץ - תפילת טל.

לאחר אמירת תהילים, 'שש זכורות'¹²⁰.

ביקודש: 'אתקיננו', 'אלה מועדי', ו'בורא פרי הגפן'.

אכילת מצה: "צריכה להיות [על-פי חסידות] אכילת מצה גם בהשישה ימים, ויש בזה קצת מצווה"¹²¹.

שמחת יום-טוב: חייבים בה מדאורייתא, וחייבים (הגברים) לשתות רביעית יין בכל יום ביום-טוב ובחול-המועד¹²² (אם כי יוצאים ידי-חובה זו גם ביין הקידוש¹²³); ועם-כל-זה, כדברי הרמב"ם, "לא יימשך ביין"¹²⁴.

הנוכרת שם [בנושא: שמחת פורים] נדפסה במלואה בלקוטי שיחות ח"א עמ' 336 ובאג"ק ח"ה עמ' רנה).
125) לבני חו"ל: אין אוכלים מהמינים הנכנסים בחרוסת ומרוור עד אחר כורך של ליל סדר שני. יום שני של פסח. ערבית דיום-טוב. הלל שלם. קדיש תתקבל. ספירת-העומר וכו'. סדר-פסח שני. בקידוש: יין, קידוש, שהחינו. הגדה כדאיתמול (אלא שאין מקפידין לאכול האפיקומן קודם צות). ק"ש שעל המטה כמו בכל יום-טוב. שחרית כדאיתמול. מוציאין שני ספרי תורה, בראשון קורין לה' עולים בפרשת אמור 'שור או כשב', ובשני מפטיר כדאיתמול 'ובחודש הראשון'. הפטרה: וישלח המלך ... (מלכים ב כג, א-ט, כא-כה). מוסף דיום טוב.

126) ע"פ 'שבח המועדים'. אתה חוננתנו - שו"ע אדמוה"ז סי' רצד ס"ג. טל ומטר - סי' קי"ז ס"ג. יעלה ויבוא - סי' תצ ס"ג.
127) שו"ע אדמוה"ז סי' תפט ס"ד.

128) אג"ק ח"ט, עמ' ערב"ג, וראה בשו"ע רבינו שם סי"ב.
129) שם, סי"ט.

130) במקום שסופרים אחר עלינו, כדאי להנהיג שיאמרו רק קדיש אחד לאחר הספירה (אלא אם מנהג המקום כך הוא, ולא ניתן לבטלו) - אג"ק ח"ה, עמ' שיג.

131) כן מנהגנו, כמ"ש בפרמ"ג סי' תצא שאומרים זאת גם במוצאי יו"ט וכ"מ לבבוש, ודלא כמנהג העולם שלא לומר פסוקים אלו במוצאי יו"ט ע"פ מטה-אפרים סי' תרכ"ה

119) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' קיד ס"ד וס"ב.
120) ע"פ מחזור-השלם.

121) לקוטי-שיחות חכ"ב, עמ' 276 [מכתב זה בלה"ק: אגרות מלך ח"ב, עמ' רלז], מביאורי הזוהר להצמח-צדק, עמ' צו.

122) שו"ע אדמוה"ז סי' תקס"ט ס"ז. ובתו"א מגילת-אסתר צט,ג; רביעית.

123) שיחות-קודש תשל"א ח"ב, עמ' 87, פסחים קח,ב תוד"ה ידי יין. ועצ"ע, שהרי צריך גם 'לקבוע סעודתו על היין', כמ"ש בשו"ע אדמוה"ז שם ס"ד. וראה בהתקשרות' גיליון תקל"ט.

124) הל' יו"ט פ"ו ה"ז י"ח, ספר-מנהגים, עמ' 38 (ה'רשימה'

יום שישי, ח"י בניסן

ג' דחול-המועד

יום הולדת אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, הגאון המקובל הר"ר לוי יצחק נ"ע. ויום היכנסו של הרבי לבריתו של אאע"ה. בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת משפטים "אם כסף... בחלב אמו" (שמות כב, כד-ל, כג, א-יט). הגבהה וגלילה. ובספר השני - לרביעי "והקרבתם". חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון וכו'. מוסף.

בשיחת ליל הושענא-רבה תשמ"ה¹³⁵ הובא כדבר הפשוט, על-פי המנהג שנתפרסם ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שאף שבשבת ראש-חודש מפטירין 'השמים כסאי', הרי ביחיד יש לומר גם את ההפטרה של פרשת השבוע, "ועל-דרך-זה בנוגע לשבת חול-המועד, שבציבור מפטירין בהפטרה המיוחדת לשבת חול-המועד, אבל ביחיד יש לומר גם את ההפטרה הקשורה עם פרשת השבוע" (השבוע - הפטרת פרשת קדושים). זאת למרות שאין אומרים היום 'שניים מקרא'¹³⁶. בהדלקת נש"ק מברכת "להדליק נר של שבת-קודש" בלבד.

הבשמים ולא על האש.

שחרית: אין מניחים תפילין. אין אומרים 'מזמור לתודה' (בכל ימי הפסח). יעלה ויבוא. חצי הלל, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה, בראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת אמור 'שור או כשב' (ויקרא כב, כו-לג, כג, א-מד. מיקום ההפסקות - כפי קריאת כהן, לוי, ישראל שבסידורנו ליום-טוב, והישראל קורא עד גמרא¹³²), הגבהה וגלילה, ובשני יעלה רביעי בפ' פינחס 'והקרבתם', חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון גואל. יהללו. חצי קדיש. תפילת מוסף. בעניין שמחה ביין - ראה לעיל יום א' דחג-הפסח. טוב לעשות בסעודה איזה דבר (דהיינו הוספה: כאילה, בניגון, ב'לחיים' או בכולם¹³³) זכר לסעודת אסתר שהייתה ביום זה, שבו נתלה המן¹³⁴.

יום חמישי, י"ז בניסן

ב' דחול-המועד

בשחרית מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בא "קדש לי... ממצרים" (שמות יג, א-טז). הגבהה וגלילה. ובספר השני - לרביעי, "והקרבתם". חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון וכו'. מוסף.

ולקוטי מהרי"ח בהבדלה דמוצש"ק.

132) כן מסר הרב יוסף-יצחק שי' אופן.

133) 'המלך במסיבו' ח"א, עמ' רצא.

134) שו"ע אדמוה"ז סי' תצ ס"ב. (בפיט 'אדם בקום' בסליחות לתענית אסתר, מקשר זאת עם הפסוק 'ישבות המן ממחרת' בהפטרה דאתמול).

135) סט"ו, 'התועודיות' ח"א ס"ע 351, בלתי מוגה.

136) ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רפה ס"ט-י וכף החיים שם. וכנראה לפ"ז אמירת ההפטרה היא עניין בפ"ע. וע"ע.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש